

24. PROTESTÁNS NŐK ISTEN SZOLGÁLATÁBAN

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Dr. Benke György: Hittan 7. tanári segédkönyv. Budapest, 2000, RPI.

Bottyán János: Hitünk hősei. Budapest, 1985, Református Egyház Zsinati Osztályának Sajtóosztálya.

Monok István – Hapák József: A bibliás Rákócziak, Budapest, 2006, Kossuth Kiadó.)

Lorántffy Zsuzsanna (1600, Ónod – 1660, Sárospatak)

1608-ban költözött Sárospatakra, ekkor lett a családé a pataki uradalom. A kislány korán árvaságra jutott, 9 éves volt, amikor meghalt édesanyja, 14 évesen pedig elvesztette édesapját is. 1616. április 18-án, 16 évesen lett a 23 éves borsodi főispán, ónodi kapitány, Rákóczi György felesége. Akivel 32 évig boldog házasságban élt. Az ifjú házasság rövid szerencsi tartózkodás után költöztek Sárospatakra. Ettől kezdve a nagyasszony haláláig tartó időszak volt Sárospatak és a Sárospataki Kollégium fénykora.

Házasságukból négy fiúgyermek született, de csak kettő, György és Zsigmond érte meg a felnőtt kort, bár 30 éves korában már Zsigmond is meghalt.

1630-ban I. Rákóczi Györgyöt Erdély fejedelmévé választották, és a következő évben a család Erdélybe költözött, de vagyonuk központja továbbra is Sárospatak maradt, és a fejedelemszony ezután is sokat időzött Sárospatakon. Férje oldalán tevékenyen részt vett a családi birtokok kormányzásában, majd a Habsburg-ellenes hadjáratok idején a katonafogadásokban és csapatszervezésekben is. Kitűnő gazda és kertész, nagy pártfogója a kálvinista egyházi és iskolai intézményeknek. A pataki kollégium sorsa különösen szívügye volt. A Rákóczi fejedelmi házaspár minden idők magyar reformátusai között az egyik legvonzóbb példaként áll az utókor előtt. Ami követésre méltóvá teszi és példává emeli: istenfélő keresztyén családi életük, egyházukért folytatott áldozatos hitük és magyarságukért folytatott töretlen küzdelmük.

Férje halála után, 1648-ban fiával, Zsigmonddal együtt Erdélyből Sárospatakra költözött, erre az időre esik a kollégium virágkora. Hazai és külföldi neves professzorokat (1650-ben Comeniust) hívott meg a kollégiumba, amelyet a református egyházi és pedagógiai megújulási törekvések központjává épített ki. Pártolta és segítette a puritánokat, akik az ortodox egyházi irányzattal szemben a néptömegeknek az egyházi kormányzatba történő bevonását sürgették. Egyetlen vallásos tárgyú művében (Moses és a Prophaeták, 1641) kommentárokat közölt Bibliából vett idézetekhez. Hatalmas birtokai jövedelméből bőségesen támogatta a református egyházat, különösen annak iskoláit. Így a pataki mellett a gyulafehérvári főiskolát, a váradi, debreceni református kollégiumot, valamint Apáczai Csere János kolozsvári Farkas utcai iskoláját is, sőt 1657-ben román nyelvű iskolát alapított Fogarason, román nyelvű tankönyveket adott ki „Isten dicsőségére és az oláh nemzetnek épületekre”.

Fejedelmi otthonában előkelő családok lányait összegyűjtötte, és tanította őket a háztartásnak sok figyelemmel és ismerettel járó vezetésére. Mivel a lányok akkor nem járhattak iskolába, nem csak a sütés-főzésre oktatta őket, hanem a gyógynövények ismeretére, gyógyszerkészítésre, varrásra, hímzésre. Művészi hímzések kerültek ki a kezük alól, melyet legtöbbször valamelyik egyház kapott.

A tokaji aszú megszületésének krónikája szerint Lorántffy Zsuzsanna udvari papja, Sepsy (másképpen: Szepsi) Laczkó Máté, aki a nagyasszony birtokán a szőlőtermelést irányította, az

akkori hadi események miatt a szüretet novemberig késleltette. A szőlők emiatt megtöppedtek, összeaszalódtak, így a borok édesebbek, tüzesebbek lettek.

„Ez előtt való két esztendővel kezdetem volt először ezt a Bibliát és az Újtestamentumot negyedikszer, és végeztem el ma, 13. martius Anno 1638. Kiért az én Istenemnek legyen áldott nagy neve, és ismét ma kezdetem el az Újtestamentomot, és egész életemet ez mellé kötelezem, és kérem az én Istenemet, segélykezze, az jót bennem vigye véghez.”

„Legelsőben is adok nagy hálákat az mindeneken szabadoson uralkodó szent Istennek, hogy engemet az ő nagy és véghetetlen kegyelméből, az ő személyének hasonlatosságára teremtven, keresztyén szülék által ez világra adott, és gyermekségemtől fogvást minden én érdemem kívül lelki és testi javaival meglátogatott, és ilyen szép élemedett időre juttatván, minden nyavalyáimban és háborúságimban kegyelmesen gondomat viselte, sűrű szomorúságimban vigasztalom volt s legfőképpen pedig, hogy az ő ismeretire vezérlett, az ő szent Fiának, az Úr Jézus Krisztusnak halála érdeméért az ő anyaszentegyházában és választó serege között számlált, és az örök életben örökösített: mely kegyelmes Uramnak, Istenemnek, ki az ő szent Fiával és vigasztaló Szentlélekkel egy bizony örök Isten, kezében ajánlom lelkemet, hogy az jövődő feltámadáskor testemmel egyesülvén, melyet igaz hittel és erős reménységgel várok, ő szent fölségét színről színre láthassam és az megboldogult szentekkel az örök dicsőségben vég nélkül magasztalhassam” (Végrendelete)

Fejedelmi nő, az volt bizony
Világ szerént, lélek szerént;
Több dísz nem nyert bársony-bíborral,
De ő hintett ezekre fényt.
Korát előzte, mint az égen
A tündérhajnal a napot,
Hogy akkor is ragyogjon, éljen,
Mikor a nap lenyugodott.

Tompa Mihály: A fejedelemasszony

Bethlen Kata (bethleni) (Bonyha, 1700. november 30. – Fogaras, 1759. július 29.) író.

Református vallású mágnásasszony. Édesapja Bethlen Sámuel, édesanyja, Borsai Nagy Borbála 1717. szeptember 11-én férjhez adta lányát, kedvenc mostohafiához, gróf Haller Lászlóhoz. Miután Haller László 1719. június 1-jén meghalt, 1722. május 26-án gróf Teleki Józsefhez ment feleségül. Teleki József 1732. november 1-jén meghalt, s Bethlen Kata ettől kezdve nevezte magát Árvának. Ragadványnév, mert olyan csapások érték őt, hogy szinte minden hozzátartozóját elveszítette. Átérezte az „árvaság” minden keserűségét, annak ellenére, hogy Erdély egyik leggazdagabb családjából származott. Az első házasságából származó két gyermekét erőszakkal elvették tőle a katolikus rokonok (Haller László „pápista” volt), „nehogy beszíjjanak valamit a gyermekek a kálvinista vallásból.” A Haller Lászlótól három gyermeke született: (Sámuel [1718–1720], Pál [1718–1794], Borbála [1719–1770]), Teleki Józseftől született három kiskorú gyermekét egyetlen év alatt veszítette el járvány következtében.

„Ebben a kemény harcban esmérteté meg énvelem az én édes Istenem az ő szerelmes szent fiának keserves kénszenvedésének drága hasznait: ebben szemléltem az ő vérrel verejtékező harcát, melyet énérettem elszenvedett, mely keserves lett legyen az; bizony valaki efféle próbában nem esik, nem tudja az, micsoda a valóságos próba: mert nincsen az ég alatt olyan jótól való megfosztás, amely ezzel érjen. De ellenben ebben való vigasztalása is az Istennek

olyan, amelyhez képest e világnak minden vigasztalása csak semmi, s árnyék sem lehet. Egyszóval aki effélét próbál, a poklot és mennyországot szívében hordozza.”

„Légy csendességben már én lelkem, örülj és örvendezz a te megtartó Istenedben; ne félj, ne rettegj már, mert a te nagy örömet sem e világnak ereje, sem a sátánnak sokféle dühössége tetőled el nem veheti, noha még egy kevéssé e gyarló testben sátorozol, és az ő embernek maradványi gyakorta megkeserítenek; de a teéretted már eleget tett Jézusod a te atyádnak jobbánál vagy szüntelen, és ki nem vét gyarlóságodért szent atyád kedvéből.”

Igazi nagyasszony volt a szó nemes értelmében. Mint gazdasszony, példamutatóan vezette a háztartását. Orvosi tudása, gyógynövények ismerete birtokain túl is ismertek voltak. Senki nem volt Erdélyben, aki úgy értett a házi patikák összeállításához, az orvosságok készítéséhez és használatához, mint ő. Lorántffy Zsuzsannához hasonlóan ő is hímező iskolát vezetett saját udvarában. Sok nemesi családból származó lány ott tanult meg művészi hímezni. Az ott készített kendőkbe, terítőkbe behímézték a BK betűket, Bethlen Kata monogramját, ami a minőséget is jelentette. (Fogarasi templomban ma is látható az általa hímezett úrasztali terítő, amit a menyasszonyi ruhájából készítettett.) Támogatta az erdélyi magyar református egyházközségeket és iskolákat; saját könyvtára is jelentős volt. Ajtai Abod Mihályt és Bod Pétert saját költségén taníttatta külföldön; Bod Pétert udvari lelkészének fogadta fel. Könyvtárát a nagyenyedi kollégiumra hagyományozta. Bod Péter így szedte versbe adakozásait:

Némely ekklésiák az Úr asztalára
Nem teheti szerét annak abroszára,
Vagy ahhoz illendő ezüst poharára,
De adott az özvegy Jézussa számára.
Erdélyben két tíznél többnek adakozott,
Magyar-oroszra is jósága ki hatott,
Segített még ottis sok Ekklésiákat...”

Egyik legfontosabb támasza a református hitvalláson kívül, az írás volt. 1744-ben kezdte el önéletírását. A csonkán maradt kézirat halála után, 1762-ben jelent meg Gróf Bethleni Bethlen Kata életének maga által való rövid leírása címmel. Még életében megjelent imádságoskönyve, a Védelmező erős país. Az irodalom mellett a református hit védelme és a magyar kultúra támogatása kötötte le minden energiáját. Olthévízi és nagyenyedi otthona valóságos szellemi központja volt az akkori Erdélynek. Bethlen Kata 1759. július 29-én hunyt el Fogarason, s az ottani református templomban temették el.

A fogarasi református templom tornya oldalán emlékkő látható, melyet Bod Péter tettetett oda mecénása tiszteletére:

E torony oldala tartja e nagy követ
E kő befoglalja amaz áldott nevet
Melyből akárki is méltán példát vehet
példáját követvén az egekbe mehet (...)
Az Úr e templomot másokkal fundalá
Ez asszony azután bolt és cserép alá
Vétetni költségét érte nem sajnálá
Melyből az Istenre terem örök hála
Huszonhét esztendőt töltött özvegységben
Minden rendek előtt példás kedvességben
Ötvenkilenceket világi életben
Amit kívánt nagyon Jézusa ölében.

Bod Péter írta a nagyasszony sírkövének feliratát is, amely mai napig ott fekszik a torony tövében:

„Teste e kő alatt Gróff Bethlen Katának
Lelke szent kezében vagyon Jézusának
Kiben hitt s Kit tartott Megváltó Urának
Magát, alázatos hív szolgálójának...”

Ajánlott olvasásra:

Náhlík Zoltán: Lorántffy Zsuzsanna fogarasi román iskolája (in: Tanulmányok a magyar nevelésügy XVII-XX. századi történetéből. 1980)

Kocsis István: Árva Bethlen Kata (monodrám) (1998)

<http://mit1800ig.webs.com/bethlenkata.htm>

<http://www.reformatus.hu/mutat/bod-peter-vilagaban--haromszaz-eve-szuletett-az-erdelyi-tudos-lelkipasztor/>

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Nem véletlen, hogy a Református keresztyénnek lenni: református öntudatra nevelés koncentrikus körébe tartozó lecke követi az imádságról, munkáról és az egyház diakóniájáról szólókat. Hiszen a két személyiség, Lorántffy Zsuzsanna és Árva Bethlen Kata ezen a területen példaértékűek. Építve arra, hogy a serdülő jelképeket már tud értelmezni, alkalmazni, és a téma miatt is jól használható mindkét asszony életéből a munka és imádság párhuzamára az úrasztali terítők szimbóluma.

Az identitás: ami bennem van, megegyezik a viselkedésemmel, ami vagyok, azt mutatom, úgy élek. Ha felvállalom önmagam, akkor leszek hiteles mások előtt. Két olyan egyháztörténelmi példakép jelenik meg ezen az órán a diákok előtt, akik az Isten-kapcsolatuk, feladatuk által jól élték meg az identitásukat, és identitásuk része volt a segítő, szolgáló, diakóniai attitűd. Mindketten nőként egy olyan világban álltak meg a helyüket, élték meg a hitüket, ahol kevésbé, sokszor alig kaptak szót az asszonyok, ők mégis megtalálták azt a területet, ahol szolgálhattak Istennek.

A konvencionális szinten az erkölcsi értékrendet a kisközösségek (család, iskolai osztály, barátok) elvárásai határozzák meg. Fontos, hogy ennek fényében értelmezzük a szereplők életének erkölcsi kérdéseit is, úgy mint pl. egy nő feladata, szerepe, döntéshelyezetei. Két olyan példakép, akik a maguk módján voltak jók, és a maguk módján élték meg a közösségekben betöltött szerepüket, felelősségüket.

A fiatal ebben az időszakban Istenről is a személyes kapcsolatok szimbólumaival gondolkodik. Isten mindenkinél jobban ismer bennünket, még annál is, ahogy magunkat ismerhetjük. Tudja, kik vagyunk és kivé kell lennünk, őrá mindenben bátran számíthatunk. Krisztusban barátunk, mesterünk, útítársunk, megmentőnk lett az Isten. Jó példa mindkét asszony életében az imádságos lelkület, ami felelősségteljes munkával párosult. A családtagok halálában megélt veszteség feldolgozása is az Istennel való kapcsolatukban nyert teret.

Történelemtudatuk fejlődésében két korszak határán helyezkednek el a hetedikesek, éppen ezért még élvezik a történeteket, elbeszél, érdekes életeseményeket, melyekben bővelkednek az órán szereplő életutak. Elsősorban közvetlenül a lányokat lehet megszólítani ezen az órán, hiszen az egyháztörténelmet két kiemelkedő nőalakjáról beszélünk. A fiúk számára közvetetten lehet fontos egy olyan példa felmutatása, ami a nőről alkotott képüket alakítja.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖVETELMÉNYEK:

<u>Minimum</u>	<u>Optimum</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Bátorítással vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten:<ul style="list-style-type: none"> ○ Ismerje és segítséggel mondja el és értékelje Lorántffy Zsuzsanna életét és munkásságát. ○ Ismerje és segítséggel ismertesse és értékelje Árva Bethlen Kata életét és munkásságát.	<ul style="list-style-type: none"> • Önként és aktívan vegyen részt az órán a hittanoktató által kezdeményezett feladatokban, játékokban, közös beszélgetésekben, közös éneklésben, imádkozásban. • Saját korosztályának és egyéni sajátosságainak megfelelő szinten:<ul style="list-style-type: none"> ○ Legyen képes értelmezni, elemezni és értékelní Lorántffy Zsuzsanna és Árva Bethlen Kata életét és munkásságát.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Lorántffy Zsuzsanna és Árva Bethlen Kata élettörténetén keresztül rámutatni arra, hogy mit jelent az imádsággal végzett munka.

Kognitív cél: Lorántffy Zsuzsanna és Árva Bethlen Kata élettörténetén keresztül rámutatni arra, hogy mit jelent az imádsággal végzett munka.

Affektív cél: A hivatás és a hasznosság érzelmi hátterének a feltárása.

Pragmatikus cél: A hittanórán olyan lehetőségek megteremtése, ahol a tanuló hasznosnak érezheti magát.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Ráhangelódás: Két csoportban összegyűjteni, hogy mi a feladata egy nőnek <ul style="list-style-type: none"> – 100 éve – Ma Táblára felkerülnek a textildarabok két csoportban: Keressük a közös pontokat, különbségeket!	Textildarabok (pl. lepedőből), filcek, bluetack
Feldolgozási javaslat	Két asszony – 100 év különbség: 1600 – 1700 a születési évek. Mégis mennyi hasonlóság! A két életút bemutatása két textilen keresztül (Lorántffy Zsuzsanna által hímzett úrasztali terítő + Árva Bethlen Kata menyasszonyi ruhájából készült úrasztali terítő)	

	<ul style="list-style-type: none"> – hangsúlyos a türelmes, kitartó, precíz munka: egész életen át – a szolgálat: Isten házába készült – a közösségteremtés: másokat is bevonnak ebbe, lánynevelés – az imádság (részletek a két nő írásaiból): Istentől kaptak erőt a feladataik elvégzéséhez, az életük nehézségeinek elhordozásában mindig Hozzá fordultak <p>Imádság részlet hallgatása Kocsis István: Árva Bethlen Kata monodrámájából „Elvettétek gyermekeim? Megtalálom én azokat, kinek anyára, védelemre van szükségük... Szükségem van rájuk legalább annyira, amennyire nekik van szükségük énreám... Mindenható Istenem, érzem, sőt tudom, hogy a Te akaratod szerint élek én ilyen újfajta életet... A Te akaratod szerint építetek, gyógyítok, nevelek, viselem gondját rászorulóknak... Ó, szükségem van a Te áldásodra, mert nem lenne nekem már erőm feltápászkodni, ha elgáncsolatnék azon az úton is, melyen a Te legszentebb törvényed magamba fogadásával: a szeretet jegyében léptem én fel...”</p> <p>3. Énekjavaslat:</p> <p>Sűrű sötét van mindenfelé</p>	<p>Textildarabok (pl. lepedőből), filcek, bluetack</p> <p>TK 13. ének</p>
<p>Munkáltatás</p>	<p>Mi a legnehezebb feladat, a legkevésbé szeretett munka most a tanuló előtt, fogalmazza meg, írja fel a szalagra, és tegye a Bibliájába könyvjelzőnek, hogy imádságaiban mindig maga előtt legyen.</p>	<p>Projektor: két kép a két említett terítőről</p> <p>+ hangszóró a hanganyag lejátszásához</p>

TOVÁBBI ÖTLETEK:

Dokumentumfilm:

<https://www.youtube.com/watch?v=t5nSa8lhtDg>

24. PROTESTÁNS NŐK ISTEN SZOLGÁLATÁBAN

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:)

Ld. előző óra.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Nem véletlen, hogy a Református keresztyének lenni: református öntudatra nevelés koncentrikus körébe tartozó lecke követi az imádságról, munkáról szólókat. Hiszen a két személyiség, Lorántffy Zsuzsanna és Árva Bethlen Kata ezen a területen példaértékűek. Építve arra, hogy a serdülő jelképeket már tud értelmezni, alkalmazni, és a téma miatt is jól használható mindkét asszony életéből a munka és imádság párhuzamára az úrasztali terítők szimbóluma.

Az identitás: ami bennem van, megegyezik a viselkedésemmel, ami vagyok, azt mutatom, úgy élek. Önmagamat, ha felvállalom, akkor leszek hiteles mások előtt. Két olyan egyháztörténeti példakép jelenik meg ezen az órán a diákok előtt, akik az Isten-kapcsolatuk, feladatuk által jól élték meg az identitásukat, és identitásuk része volt a segítő, szolgáló, diakóniai attitűd. Mindketten nőként egy olyan világban állták meg a helyüket, élték meg a hitüket, ahol kevésbé, sokszor alig kaptak szót az asszonyok, ők mégis megtalálták azt a területet, ahol szolgálhattak Istennek.

A konvencionális szinten az erkölcsi értékrendet a kisközösségek (család, iskolai osztály, barátok) elvárásai határozzák meg. Fontos, hogy ennek fényében értelmezzük a szereplők életének erkölcsi kérdéseit is, úgy mint pl. egy nő feladata, szerepe, döntéshelyzetei. Két olyan példakép, akik a maguk módján voltak jók, és a maguk módján élték meg a közösségben betöltött szerepüket, felelősségüket.

A fiatal ebben az időszakban Istenről is a személyes kapcsolatok szimbólumaival gondolkodik. Isten mindenkinél jobban ismer bennünket, még annál is, ahogy magunkat ismerhetjük. Tudja, kik vagyunk és kivé kell lennünk, őrá mindenben bátran számíthatunk. Krisztusban barátunk, mesterünk, útitársunk, megmentőnk lett az Isten. Jó példa mindkét asszony életében az imádságos lelkület, ami felelősségteljes munkával párosult. A családtagok halálában megélt veszteség feldolgozása is az Istennel való kapcsolatukban nyert teret.

Történelemtudatuk fejlődésében két korszak határán helyezkednek el a hetedikesek, éppen ezért még élvezik a történeteket, elbeszél, érdekes életeseményeket, melyekben bővelkednek az órán szereplő életutak. Elsősorban közvetlenül a lányokat lehet megszólítani ezen az órán, hiszen az egyháztörténet két kiemelkedő nőalakjáról beszélünk. A fiúk számára közvetetten lehet fontos egy olyan példa felmutatása, ami a nőről alkotott képüket alakítja.

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT

Fő hangsúly: Lorántffy Zsuzsanna és Árva Bethlen Kata élettörténetén keresztül rámutatni arra, hogy mit jelent az imádsággal végzett munka.

Kognitív cél: Kognitív: Lorántffy Zsuzsanna és Árva Bethlen Kata élettörténetén keresztül rámutatni arra, hogy mit jelent az imádsággal végzett munka.

Affektív cél: A hivatás és a hasznosság érzelmi hátterének a feltárása.

Pragmatikus cél: A tanuló életében olyan feladatok/területek keresése, ahol hasznos lehet.

Az óra fő részei	Javaslatok	Módszertani javaslatok, eszközök, felhasznált taneszköz																														
<p>Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása</p>	<p>Ismétlés: állítások a nagyasszonyokról</p> <ul style="list-style-type: none"> • mindenki kap 2 kartoncsíkot, egyikre ráírják: Lorántffy Zsuzsanna, a másikra: Árva Bethlen Kata • ismétlő kérdések a két református nagyasszony életével kapcsolatban a TK leckéjének a szövege alapján • bal kézbe veszik: LZS nevét, jobb kézbe: BK nevét • kérdésre válasz: megfelelő kartoncsík felemelése <p>Az alábbi táblázatban szereplő állításokat tetszőleges sorrendben mondjuk el.</p> <table border="1" data-bbox="450 898 1134 1944"> <thead> <tr> <th data-bbox="450 898 791 936">Lorántffy Zsuzsanna</th> <th data-bbox="791 898 1134 936">Árva Bethlen Kata</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="450 936 791 974">Sárospatakon élt.</td> <td data-bbox="791 936 1134 974">Erdélyben élt.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="450 974 791 1084">Férjével 32 évig példamutató házasságban élt.</td> <td data-bbox="791 974 1134 1084">Több férjet és gyermeket elveszített.</td> </tr> <tr> <td colspan="2" data-bbox="450 1084 1134 1160">Családja és így ő maga is egész életében gazdag volt.</td> </tr> <tr> <td colspan="2" data-bbox="450 1160 1134 1198">Nagyon jó gazdasszony volt.</td> </tr> <tr> <td colspan="2" data-bbox="450 1198 1134 1236">Támogatta az egyházközségeket.</td> </tr> <tr> <td colspan="2" data-bbox="450 1236 1134 1274">Támogatott református iskolát.</td> </tr> <tr> <td colspan="2" data-bbox="450 1274 1134 1312">Hímző iskolát vezetett otthonában.</td> </tr> <tr> <td colspan="2" data-bbox="450 1312 1134 1350">Tanítványai művészi szinten hímeztek.</td> </tr> <tr> <td colspan="2" data-bbox="450 1350 1134 1426">Tanítványai a gyógynövények használatával is megismerkedhettek.</td> </tr> <tr> <td colspan="2" data-bbox="450 1426 1134 1464">Értett a gyógyszerek készítéséhez.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="450 1464 791 1646">Tanítványai művészi hímezéseit legtöbbször egyházközségeknek ajándékozták el.</td> <td data-bbox="791 1464 1134 1646">A nála készült kendőkbe és terítőkbe behímeztek a monogramját. Ez volt a márkajelzése.</td> </tr> <tr> <td colspan="2" data-bbox="450 1646 1134 1827">Nagyon sok saját könyve volt, amelyeket a nagyenyedi kollégiumnak adományozta.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="450 1827 791 1904">Naponta olvasta a Bibliát.</td> <td data-bbox="791 1827 1134 1904">Imádságoskönyvet írt.</td> </tr> <tr> <td colspan="2" data-bbox="450 1904 1134 1944">Minden nap imádkozott.</td> </tr> </tbody> </table> <p>Kérdések szempontja:</p>	Lorántffy Zsuzsanna	Árva Bethlen Kata	Sárospatakon élt.	Erdélyben élt.	Férjével 32 évig példamutató házasságban élt.	Több férjet és gyermeket elveszített.	Családja és így ő maga is egész életében gazdag volt.		Nagyon jó gazdasszony volt.		Támogatta az egyházközségeket.		Támogatott református iskolát.		Hímző iskolát vezetett otthonában.		Tanítványai művészi szinten hímeztek.		Tanítványai a gyógynövények használatával is megismerkedhettek.		Értett a gyógyszerek készítéséhez.		Tanítványai művészi hímezéseit legtöbbször egyházközségeknek ajándékozták el.	A nála készült kendőkbe és terítőkbe behímeztek a monogramját. Ez volt a márkajelzése.	Nagyon sok saját könyve volt, amelyeket a nagyenyedi kollégiumnak adományozta.		Naponta olvasta a Bibliát.	Imádságoskönyvet írt.	Minden nap imádkozott.		<p>papírkarton-csíkok 2 db/fő, íróeszköz</p> <p>Ne áruljuk el előre a hittanosoknak, hogy sok állítás mindkettejükre igaz.</p>
Lorántffy Zsuzsanna	Árva Bethlen Kata																															
Sárospatakon élt.	Erdélyben élt.																															
Férjével 32 évig példamutató házasságban élt.	Több férjet és gyermeket elveszített.																															
Családja és így ő maga is egész életében gazdag volt.																																
Nagyon jó gazdasszony volt.																																
Támogatta az egyházközségeket.																																
Támogatott református iskolát.																																
Hímző iskolát vezetett otthonában.																																
Tanítványai művészi szinten hímeztek.																																
Tanítványai a gyógynövények használatával is megismerkedhettek.																																
Értett a gyógyszerek készítéséhez.																																
Tanítványai művészi hímezéseit legtöbbször egyházközségeknek ajándékozták el.	A nála készült kendőkbe és terítőkbe behímeztek a monogramját. Ez volt a márkajelzése.																															
Nagyon sok saját könyve volt, amelyeket a nagyenyedi kollégiumnak adományozta.																																
Naponta olvasta a Bibliát.	Imádságoskönyvet írt.																															
Minden nap imádkozott.																																

	a feldolgozási javaslat feladatát készíti elő)	
Feldolgozási javaslat	<p>Református magániskola: kiscsoportos feladat</p> <p>Állítsátok össze egy református magániskola egy heti programját az alábbi szempontok alapján</p> <ul style="list-style-type: none"> • hétfőtől vasárnapig tartó terv kell • kapcsolódjon a heti program az adott nagyasszony szolgálatához • bármilyen új tantárgyat ki lehet találni, ami kapcsolódik a nagyasszonyhoz • református elveket kell követnie az iskolának • nincs anyagi korlát • órarend és szabadidős elfoglaltság is legyen a programban <p>A kiscsoport egyik fele a Lorántffy Zsuzsanna, a másik fele pedig Árva Bethlen Kata nevét kapja.</p> <p>A kiscsoportos beszámolókat aszerint értékeljük szóban, hogy mennyire kapcsolódik az adott nagyasszony életéhez.</p>	füzet, íróeszköz

TOVÁBBI ÖTLETEK:

Dokumentumfilm:

<https://www.youtube.com/watch?v=t5nSa8lhtDg>